
ՆՈՐԱՍՈՒՄԻ ԲԱՐԵՐԸ ՍԵՔԵՆՍԻ «ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ» ՄԵՋ

Գ. Գ. ՄԿՐՏՉՅԱՆ

VII դարում տեղի ունեցած պատմահասարակական բազմաթիվ իրադարձություններ, ինչպիսիք են պատերազմները պարսիկների ու բյուզանդացիների միջև, արաբների առաջին արշավանքները Հայաստան, Պարսկաստան ու Բյուզանդիա, իրենց արտացոլումն են գտել VII դարի նշանավոր պատմիչ Սեբեոսի «Պատմութիւն» աշխատության մեջ: Այս տեսանկյունից այն ոչ միայն հայ, այլև պարսիկ, հույն, արաբ ժողովուրդների պատմության ուսումնասիրության անփոխարինելի սկզբնաղբյուր է: Սեբեոսի «Պատմութեան» քննական բնագիրը՝ Գևորգ Աբգարյանի աշխատասիրությամբ, հրատարակվել է 1979 թ.: Սակայն մինչ այս այն արդեն չորս անգամ տպագրվել էր¹:

1842 թվականին է Հովհաննես Շահխաթունյանցը Էջմիածնի ձեռագրատանը հայտնաբերում Սեբեոսի «Պատմութիւնը»: Այս պատճառով էլ 1836-37 թթ. լույս տեսած «Նոր Հայկագեան բառարանի» հեղինակները այնտեղ չեն ներառել Սեբեոսի «Պատմութեան» բառապաշարը:

Ետդասական հայերենի ներկայացուցիչ Սեբեոսի «Պատմութեան» լեզվի բառապաշարը բազմաշերտ է: Սեբեոսը հայերենի բառակազմական մշտամնա օրենքների գործադրմամբ ստեղծել է տասնյակ նոր բառեր, կիրառել փոխառություն-նորաբանություններ:

Նորակազմությունները և փոխառությունները լեզվի հարստացման միջոց են: Այս եզրույթների սահմանները հստակեցնելու համար նշենք, որ նորակազմություններ են հայերենի բառակազմական ներքին կաղապարներով ստեղծված նոր բառերը, իսկ փոխառություն-նորաբանություններ են այլ լեզուներից փոխառության ճանապարհով հայերենին անցած բառերը: Սակայն նկատենք, որ ամեն մի փոխառություն դեռ նորաբանություն չէ: Փոխառությունները, ըստ էության, նորաբանություն կարելի է համարել միայն նոր իրողություններ ու հասկացություններ արտահայտելիս, մինչդեռ կան փոխառություններ, որոնց արտահայտած բառիմաստների համարժեքները, նախքան փոխառված բառի ներմուծումը, արդեն լեզվում կան: Այս կարգի բառային միավորները կոչվում են օտարաբանություններ: Օրինակ. Սեբեոսը բերել է «**հաւայ**» արաբերեն փոխառությունը, որի արտահայտած իմաստի համարժեք բառային միավորները՝ «ցանկություն», «ձգտում», հայերենը վաղուց ունեցել է: Հետևաբար կառանձնացնենք այն նորաբանությունները, որոնց ստեղծումը կարելի է պայմանավորել նոր իրողությունների ու հասկացությունների առաջացմամբ, և այն փոխառությունները, որոնք միայն հնչյունական մակարդակում

---

¹ Տե՛ս «Պատմութիւն Սեբեոսի եպիսկոպոսի ի Հերակլն», աշխ. Թադէոս Սիիրդատեանի, Կոստանդնուպոլիս, 1851, «Պատմութիւն Սեբեոսի եպիսկոպոսի ի Հերակլն և սկիզբն նորագիտ պատմութեան Մխիթարայ Անեցոյ», աշխ. Քերովբէ Պատկանեանի, Ս. Պետերբուրգ, 1879, «Պատմութիւն Սեբեոսի եպիսկոպոսի ի Հերակլն», Թիֆլիս, 1912-1913 (նախորդի արտատպությունն է՝ ավելացրած անվանացանկը), «Սեբեոսի եպիսկոպոսի Պատմութիւն», չորրորդ տպագրութիւն, բաղդատութեամբ ձեռագրաց, հանդերձ առաջաբանի և ծանօթագրութեամբք ի ձեռն Ստ. Մալխասեանց, Եր., 1939:

նորաբանություն կլինեն՝ որպես բառային նոր միավորներ: Պետք է նշել նաև, որ արդի լեզվաբանական աշխատություններում և դասագրքերում նորակազմությունները կամ նորաբանություններն ընկալվում են որպես լեզու մուտք գործած նոր բառեր, նոր արտահայտություններ, ինչպես նաև բառային նոր իմաստներ²:

Մեր կատարած վիճակագրական հետազոտությունների շնորհիվ պարզել ենք, որ Սեբեոսը շուրջ 75 նոր բառ է գործածել, և նրա լեզվի նորամուտ բառերը արտացոլվել են տարբեր ժամանակներում լույս տեսած գրաբարյան բառաշերտը ներկայացնող բացատրական բառարաններում: «Առձեռն բառարանում» բերվել է պատմիչի կիրառած 24 նորամուտ բառ³, Հրաչյա Աճառյանի «Հայերեն արմատական բառարանում»⁴, Ստ. Մալխասյանցի «Հայերեն բացատրական բառարանում»՝ 6, Ռ. Ղազարյանի «Գրաբարի բառարանում»՝ 7, Ռ. Ղազարյանի և Հ. Ավետիսյանի «Նորահայտ բառեր գրաբարում» գրքույկում՝ 11, իսկ հետևյալ 13 բառամիավորները՝ «ասացելումն», «գաղթեցումն», «ղարիքպետ», «կասբիական», «ճաշակող», «յուղարկումն», «շահրայնապետ», «շրջեկ», «պատճառումն», «պերոզական», «ռչտունական», «տարսոնացի», «տեսանելումն», մենք ենք նկատել:

Ըստ իմաստային թեմատիկ բաժանման՝ Սեբեոսի ստեղծած ու գործածած նոր բառերը բազմաշերտ են: Հատկապես գերակշռում են ռազմական գործ, զինանուններ, պետական, վարչական կյանք, պաշտոն, տիտղոս, հասարակական հարաբերություններ, շարժում, ընթացք իմաստային խմբերը ներկայացնող բառային միավորները: Ստորև կբերենք յուրաքանչյուրն առանձին-առանձին:

ա) Ռազմական գործ և զինանուններ՝ **բահիլի** («պատերազմական զրահ»), **սրիան** («մանգաղ»), **պէշոպա** («առաջապահ գունդ»), **սնդր** («սաղավարտ»), **սակաւազար** («քիչ գորք ունեցող»):

բ) Պետական, վարչական կյանք, պաշտոն, տիտղոս՝ **ղարիքպետ** («տիտղոս»)⁵, **պաղգոսապան** («գորավար»), **սպաթար** («զինակիր»), **դրունգար** («բյուզանդական զինվորական աստիճան, վարչապետ»), **փայքար** («հարկահավաքի օգնական»), **կանտիտատ** («պալատական պաշտոնյա»), **շահրայնապետ** («տիտղոս»)⁶,

² Տե՛ս **Էդ. Աղայան**, Ընդհանուր և հայկական բառագիտություն, Եր., 1984, էջ 69-170, **Գ. Սևակ**, Ժամանակակից հայոց լեզվի դասընթաց, Եր., 1955, էջ 142, **Ա. Մուքիասյան**, Հրնչյունաբանություն, Եր., 1982, էջ 201-206, **Լ. Եգեկյան**, Ոճագիտություն, Եր., 2003, էջ 134:

³ Նկատենք, որ 1865թ. լույս տեսած «Առձեռն բառարանում» բերված մի շարք բառային միավորներ առաջինը հանդիպում ենք Սեբեոսի լեզվում, ուստի կարելի է պնդել, որ «Առձեռնի» հեղինակներն իրենց բառարանում ընդգրկել են նաև Սեբեոսի բերած բառային նորամուծությունները: Սակայն միաժամանակ կարելի է դիտարկել «Առձեռնի» հեղինակի՝ Սեբեոսի «Պատմութեանը» ծանոթ չլինելու վարկածը ևս, քանի որ «Առձեռնում» բառահոդվածները բերվում են առանց աղբյուրը նշելու:

⁴ Դեռևս 1910 թվականին Էջմիածնի «Արարատ» ամսագրի երրորդ համարում Հ. Աճառյանն անդրադարձել է Սեբեոսի ստեղծած նորակազմություններին ու բերած փոխառություններին՝ հետագայում այդ բառերը վկայելով նաև Արմատականում, այն է՝ **շագոյր** («պայուսակ»), **հաւայ** («ցանկություն, ձգտում»), **վերտևանուտ** («ամրագրահ»), **սրիան** («մանգաղ»), **յանկունուղի** («անվարժ ձի»):

⁵ Այս բառի նշանակությունը հայտնի չէ, այն ընկալվել է որպես անձնանուն, սակայն բառավերջի «պետ» մասնիկը պաշտոնի անվան տպավորություն է թողել, որի պատճառով էլ Հ. Հյուբշմանը դեռևս 1895թ. կարծիք է հայտնել, որ այն տիտղոսի անվանում է:

⁶ Հ. Հյուբշմանի մեկնաբանմամբ՝ «այենապետ» բաղադրիչ ունեցող բարդ բառերը տիտղոսի անվանումներ են: Ըստ մեզ՝ Սեբեոսի բերած այս նոր բառը ոչ թե մարզպանի անուն է, այլ տիտղոսի: Ուստի այն նորակազմություն է: Հ. Հյուբշմանը նշյալ բառը ստուգաբանել է՝ «շահր» (մահանգ), «այեն» (կանոն), «պետ» (պետ):

անհրամանատար («հրամանատար չունեցող գործ»), **կուրատոր** («բյուզանդական բարձրաստիճան պաշտոնյա»):

զ) Հասարակական կյանք, տարածական հարաբերություններ՝ **նախանձաբեր** («վատ լուր բերող»), **տարսոնացի** («Տարսոնում ծնված և այնտեղ ապրող մարդ»), **շահմար** («մարդահամար»), **վաճառ փոքր** («հասույթ»):⁷

դ) Ֆիզիկական աշխարհ և տեղանք՝ **չրջեկ** («չորս կողմը սփռված»), **ձորաբերան** («ձորի բերանը, սկիզբը»), **կողածք** («զեռների կողեր»), **կիւնիկ** («կրկեսի հրապարակ, ուր գցում էին դատապարտյալներին՝ գազաններին կեր դառնալու համար»), **բերդակ** («փոքր բերդ»), **ճամբար** («պատերազմական բանակ, նրանց բնակվելու տեղը, կայան»):

ե) Վիճակ, դրություն, հատկանիշ, վերաբերմունք, զգացմունք՝ **չորեքձայնեան** («քառաձայն»), **նախանձանք** («նախանձություն»), **ձեռքածուփին** («ձեռքով նետելը»), **ծաղկացու** («ծաղիկ տվող»), **յարելութին** («հարելը, միանալը»), **հաւայ** («ցանկություն», «ձգտում»), **պոռոքաբան** («բամբ ձայնով խոսող»), **բնակագոյն** («բնիկ, հարազատ»), **շաւառուն** («եղեգով պատված»), **ճապաղուած** («ցիրուցան»), **պերոզական** («Պերոզի հատկանիշները կրող»), **սրբաջունջ** («բնաջնջված»), **ճապաղական** («ցիրուցան»), **ռչտունական** («ռչտունիների նման»), **դժկոտ** («դժընդակ»), **կասբիական** («կասպերի նման»), **պատկերաճոխ** («փառահեղ արտաքինով»), **երդատր** («տասն մեջ բնակվող»), **աբեթածին** («Աբեթից ծնված»), **փաղանգ-փաղանգ** («կույտ-կույտ»), **բռնաբարայն** («բռնորեն»), **մարդասիրաբար** («մարդկայնորեն»), **ունդունայն** («ընդունայն»), **սկայօրէն** («հսկայական»), **ցամաք** («պիրկ, ձիգ»):

զ) Շարժում, ընթացք՝ **գրուցակարգել** («պատմել»), **բոցացուցանել** («բռնկեցնել»), **պատուարել** («պատով պատել»), **գիտութին առնել** («տեղեկանալ»), **այրընտիր և ձիընտիր առնել** («քաջ ձիավոր գործ ունենալ»), **ի վեր ելանել** («բացահայտել»), **ծայրս հարկանել** («ծագել, արևի մասին»), **աստուածակարծեալ** («ինքն իրեն Աստված կարծող»), **ձիահեծեալ** («ձի հեծած»), **փղահեծեալ** («փիղ հեծած»), **միիրացեալ** («Միր դարձած, արեգակի երկրպագու»), **անդրանկեալ** («առաջինը եղած»), **չաստուածացեալ** («ինքն իրեն Աստված դարձրած»), **ճաշակող** («ճաշակող»), **յուղարկումն** («ուղարկելը»), **ասացելումն** («ասելը»), **գաղթեցումն** («գաղթելը»), **տեսանելումն** («տեսնելը»), **պատճառումն** («պատճառելը»):

է) Իրի անուններ՝ **բահդակ** («գրախիճի կահավորանքի ինչ-որ մաս»), **չագոյր** («վարագույր»), **մաշկապերճան** («պարսից կանանոցի վրան»):

ը) Հագուստ՝ **հանդերձագին** («արքունի զգեստ»):

թ) Կենդանանուններ՝ **յանկումուդի** («անվարժ ձի»):

Մեքենսի գործածած նորակազմությունների գերակշռող մասը ստեղծվել է հայերենի բառակազմական կաղապարների գործադրումով, իսկ նորամուտ բառերի մի մասը, ինչպես տեսանք, փոխառություն է հարևան լեզուներից: Նա նոր բառեր է փոխառել պահլավերենից, հունարենից, ասորերենից, լատիներենից: Այդ փոխառությունները շատ արժեքավոր են, քանի որ արտացոլում են VII դարի Հայաստանում տեղի ունեցած հասարակական-քաղաքական տեղաշարժերն ու իրադարձությունները: Ընդ որում, օրինաչափ է նման փոխառությունների գործածությունը, քանի որ այդ ժամանակահատվածում հայերը պատմական իրադարձությունների

⁷ «Վաճառ փոքր»-ը բառակապակցությամբ արտահայտված իմաստային նորաբանություն է, որի մասին խոսում է Գևորգ Բաղդիշյանն իր «Մեքենսի լեզուն և ոճը» աշխատության մեջ (Հայոց լեզվի պատմության հարցեր, Եր., 1981, էջ 19-25):

բերումով, հասարակական-քաղաքական, մշակութային գործունեւորի թելադրանքով անընդհատ շփումների մեջ են եղել հարկան ժողովուրդների հետ: Ստորև կբերենք այդ միավորները:

ա) Պահլավերենից փոխառություններ՝ **պէշոպա, պաղգոսապան, շահրմար, ճամբար, փայքար, մաշկապերճան:**

բ) Հունարենից փոխառություններ՝ **սպաթար, կիւնիկ, դրունգար:**

գ) Ասորերենից փոխառություններ՝ **սնդր, քանկանգար:**

Մեքենոսի գործածած փոխառություններից երեքը ոչ անմիջական ճանապարհով են հայերենին անցել, այսինքն՝ միջնորդավորված փոխառություններ են, ինչպես՝ հունարենի միջնորդությամբ հայերենին անցած լատիներեն **կուրատոր, կանտիտատ** բառերը և պարսկերենի միջնորդությամբ փոխառված արաբերեն **հաւայ** բառը: Կարելի ասել, որ Մեքենոս բերել է հետևյալ ձևաիմաստային լիակատար նորաբանությունները, որոնց արտահայտած իմաստների համարժեքները գործնականում չեն եղել հայերենում, այն է՝ **դրունգար** («բյուզանդական զինվորական աստիճան»), **կիւնիկ** («կրկեսի հրապարակ, ուր գցում էին դատապարտյալներին՝ գազաններին կեր դառնալու համար»), **կուրատոր** («բյուզանդական բարձրաստիճան պաշտոնյա»), իսկ մնացյալ փոխառությունները՝ **կանտիտատ, հաւայ, ճամբար, մաշկապերճան, շահրմար, պաղգոսապան, պէշոպա, սնդր, սպաթար, փայքար**, կարելի է միայն հնչյունական մակարդակում համարել նորաբանություն, քանի որ նոր իրողություն, հասկացություն չեն արտահայտում:

Պատմիչի երկում կան նաև այնպիսի նորակազմություններ, որոնց բաղադրիչներից մեկը փոխառություն է, իսկ մյուսը՝ հայերենի հիմնական կամ երկրորդական բառակազմական ձևույթ, ինչպես՝ «Բահլ քաղաքում շինված պատերազմական գրահ» նշանակությունն արտահայտող **բահլիկ** բառը, ուր *-իկ* վերջածանցն ավելացել է Բահլ տեղանվանը, **դարիքպետ** բառը կազմված է «դարեկի՝ արքունի գործեր» և «պետ» արմատներից, որը ստուգաբանել է հայագետ Յ. Մարկվարտը⁸, **շահրայնապետ** բառն էլ, որի բաղադրիչների իմաստային կողմին անդրադարձել ենք վերևում, կազմված է փոխառյալ «շահր», «այեն» և հայերեն «պետ» արմատներից: Մեքենոսի աշխատության նախնական հրատարակություններում ասորերեն **քանգար** («վաճառական») բառը ներկայացվել է **քանկանգար** տարբերակով, որը հիմք է տվել բառարանագիրներին այն համարել նորաբանություն: Սակայն պատմիչի քննական բնագրում ճշգրտվում է բառարանագիրների սխալ մեկնաբանությունը, քանի որ **քանկանգար**-ը **քանգար** բառի աղավաղված տարբերակն է⁹:

Մեքենոսի ստեղծած նորակազմությունները հիմնականում համադրական բարդություններ են: Բառաբարդման դեպքում գործուն է իսկական բարդության կաղապարը: Այն սերող ու բաղադրող հիմքերում դրսևորվում է խոսքամասային բազմազանությամբ՝ ձևավորվելով ա հողակապով կամ առանց դրա, ինչպես՝ ա) գոյական-գոյական՝ **հանդերձագին, ձորաբերան, դարիքպետ, պաղգոսապան, շահրայնապետ, յանկումուղի**, բ) գոյական- բայարմատ՝ **նախանձաբեր, աբեթածին**, գ) մակբայ-բայարմատ՝ **շրջեկ**, դ) ածական-գոյական՝ **պոռոքաբան**, ե) գոյական-ածական՝ **պատկերաճոխ**, գ) թվական-գոյական՝ **չորեքձայնեան**, է) ածական-ածական՝ **սրբաջունջ**:

Ածանցման դեպքում զգալի կշիռ ունի վերջածանցման կաղապարը:

⁸ Տե՛ս «Պատմութիւն Մեքենոսի», Եր., 1979, էջ 298:

⁹ Տե՛ս նույն տեղը, էջ 301:

Ըստ վիճակագրության`հատկապես նկատելի է բայանվանակերտ **-ումն** վերջածանցի միջոցով նոր բառեր կազմելու միտումը, այն է՝ **ասացելումն, գաղթեցումն, տեսանելումն, մարդումն, պատճառումն, յուզարկումն**: Ածականակերտ **-ական** վերջածանցը հանդիպում է մի քանի նորակերտումներում, այն է՝ **պերոզական, ճապաղական, ոչտունական, կասբիական**: Գոյականական **-ութիւն** ածանցը հանդիպում է երկու վկայության մեջ, ինչպես՝ **ձեռքածութիւն, յարելութիւն**: Մյուս գոյականակերտ, բայանվանակերտ, ածականակերտ և մակբայակերտ վերջածանցների միջոցով պատմիչը ստեղծել է մեկական բառ, այն է՝ **կողածք** (ածք), **սրիան** (ան), **բահլիկ** (իկ), **տարսոնացի** (ացի), **նախանձանք** (անք), **ծաղկացու** (ացու), **բնակագոյն** (ագոյն), **շաւառուն** (ուն), **ճապաղուած** (ուած), **դժկոտ** (կոտ), **երդաւոր** (աւոր), **ճաշակող** (ող), **բռնաբարայն** (այն), **մարդասիրաբար** (աբար), **սկայօրէն**(օրէն), **բերդակ** (ակ): Պատմիչն ընդամենը մի նախածանցավոր նորակազմութիւն է ստեղծել, այն է՝ **անհրամանատար** (ան): Պատմիչի նորակազմութիւնների թվին են պատկանում նաև հարադրական բարդության մեջ մտնող մի քանի հարադրական բայեր ու ընդամենը մեկ կրկնավոր բարդութիւն, ինչպես՝ **այրընտիր և ձիընտիր առնել, գիտութիւն առնել, ի վեր ելանել, ծայրս հարկանել, փաղանգ-փաղանգ**:

Ինչ վերաբերում է Սեբեոսի գործածած նոր բառային միավորների խոսքամասային պատկանելությանը՝ փաստենք, որ գերակշիռ են գոյականներն ու ածականները, որոնց զիջում են բայերն ու մակբայները:

Հարկ ենք համարում ստորև աղյուսակով տալ Սեբեոսի երկու մտնող նորաձուտ բառերը՝ ըստ գրաբարյան բառաշերտերը ներկայացնող բացատրական բառարաններում դրանց վկայելու ժամանակային հաջորդականության:

Առձեռն բառարան, Վենետիկ, 1865	Յ. Աճառյան, Գայերեն արմատական բառարան, հ. Ա-Է, Եր., 1927-1935	Ս. Մախասյանց, Գայերեն բացատրական բառարան, հ. 1-4, Եր. 1944-1945	Ռ. Ղազարյան. Գրաբարի բառարան, հ. 1-2, Եր., 2000	Ռ. Ղազարյան և Գ. Ավետիսյան, Նորահայտ բառեր գրաբարում, Եր., 2007	Որևէ բառարանում չվկայված նորակազմություններ
այրընտիր և ձիընտիր առնել	բահլիկ	բահլակ	ձեռքածութիւն	աբեթածին	ասացելումն
անհրամանատար աստուածակարծեալ	դրունգար	հանդերձագին	ճապաղուած	անդրանկեալ	գաղթեցումն
բերդակ բոցացուցանել բռնաբարայն	կանտիտատ	ծորաբերան	յանկունուղի	բնակագոյն	դարիքախտ
դժկոտ երդաւոր գրուցակարգել	կիւնիկ	ճապաղական	պոռոքաբան	գիտութիւն առնել	կասբիական
ծաղկացու կողածք	կուրատոր	չաստուածացեալ	վաճառ փոքր	ի վեր ելանել	ճաշակող
ձիահեծեալ ճամբար մաշկապերճան	հաւայ	փղահեծեալ	փաղանգ-փաղանգ	ծայրս հարկանել	յուզարկումն
մարդասիրաբար միիրացեալ	շաւառուն		փայլար	նախանձաբեր	շահրայնապետ
յարելութիւն	պարզոսապան			նախանձանք	շրջել
շագոյր չորեքձայնեան պատկերաճոխ	պէշոպա			նուաճեցուցանել	պատճառումն
պատուարել սակաւագար	անդր			սկայօրէն	պերոզական
սպաթար	սրիան			ունդունայն	ոչտունական
սրբաջունջ	ցամաք				տարսոնացի տեսանելումն

Ամփոփելով Սեբեոսի «Պատմութեան» լեզվում արտացոլված նորաձուտ բառերի իմաստային, ծագումնաբանական, բառակազմական և խոսքամասային ա-

ռանձնահատկություններին նվիրված մեր դիտողությունները՝ փաստենք, որ քննարկված շուրջ 75 նորամուտ բառերն ուշագրավ են հետևյալ առումներով.

ա) Սերբոսի բառային նորամուծությունները միշտ եղել են հետազոտողների ուշադրության կենտրոնում:

բ) Սերբոսի սույն բառաշերտը լավագույնս բնութագրում է 7-րդ դարում հայ ժողովրդի հետ տեղի ունեցած հասարակական, քաղաքական և մշակութային փոփոխական գործընթացները, այդ թվում՝ հայերի ու հարևան ժողովուրդների միջև ծավալված իրադարձություններն ու փոխհարաբերությունները:

գ) Սերբոսի լեզվի այս շերտն ըստ արժանվույն ընդգծում է պատմիչ-մտածողի մտքի ճկունությունը և պատմագիտական հայացքները:

Г. Г. МКРТЧЯН — Неологизмы в “Истории” Себеоса. — Статья посвящена анализу неологизмов в языке труда выдающегося историка VII века Себеоса - “История”. При этом рассмотрены семантические, этимологические, словообразовательные и морфологические особенности использованных Себеосом неологизмов. С применением статистических методов удается установить, насколько добросовестны были лексикографы, интересующиеся лексикой грабара, при отражении особенностей лексического запаса историка. В итоге автором статьи выяснено, что ни один из лексикографов не отразил в своем словаре более десятка принадлежащих Себеосу неологизмов.